

20-ci əsrin adamı, 21-ci əsrin qonağı

“Ən gözəl ziyarətqah əsgərlərin məzarlarıdır”

“Bakı şəhəri vaxtilə məni xilas edib. Bunu heç vaxt unutmam. Həyatımın müəyyən dövründə heç bir kinostudiyada mənə rol vermək istəmirdilər. Belə bir vaxtda məni işlə təmin edən yeganə kinostudiya “Azərbaycanfilm” oldu. Bu kinostudiyada çəkildiyim ilk ekran əsəri “Dərviş Parisi partladı” filmi oldu”.

84 yaşında dünyasını dəyişən məşhur rus və sovet aktyoru Sergey Yurski bu sözləri bütün müsahibələrində xatırlayırdı. O, artıq azərbaycanlılar üçün doğma aktyora çevrilmişdi. “Dərviş Parisi partladı” filmi onu bütün ittifaqda tanıtdı. Səmimi yumorla dolu film bütün ittifaqda tamaşaçıların rəğbətini qazandı. Ən xoşa gələn cəhət o idi ki, həmin film Azərbaycan dilinə dublyaj ediləndə S.Yurski öz qəhrəmanının rolunu özü səsləndirib. O, fransız ləhcəsi ilə Azərbaycan dilində yaxşı danışdı. Bu filmin uğurundan sonra “Azərbaycanfilm” qapılarını bu istedadlı və səmimi aktyorun üzünə tayıbatay açdı: “Qorxma, mən sənənləyəm”, “Günlərin bir günü” (1976, epizod), “Şir evdən getdi” (1977, ovçu), “Bir ailəlik bağ evi” (pristav), “Qara qağayı” filmlərində aktyora rollar verildi. O, həmçinin Azərbaycanın şəhərlərində qastrol səfərlərində, tamaşalarda, solo konsertlərdə iştirak edirdi. Aktyor teatr truppasının tərkibində ümummilli lider Heydər Əliyevin qəbulunda da olmuşdu. Sergey Yurski həmin görüşü həmişə səmimiyyətlə xatırlayırdı.

QADAĞALARA MƏRUZ QALANDA

Sergey Yurski maraqlı və çətin keçən həyat yaşayıb. Leninqrad (indiki Sankt-Peterburq) şəhərində anadan olan Sergeyin atası Yuri Yurski teatr aktyoru və rejissoru, sirk rəhbəri, anası Yevgeniya Yurskaya isə musiqi müəlliməsi olub. Yurski tənəllüsü əslinde Sergeyin atasının idi. Onların əsl soyadı Jixaryovdur. Uşaq yaşlarında incəsənətə sevgisi olan Sergeyi valideynləri bu həvəsindən çəkəndirməyə çalışıblar.

O, valideynlərinin təsiri ilə

təbdəki təhsilini yarımqıç qoyur. Tez-tez teatr dərnəklərinə gedən Sergey bu sənətdən ayrı qala bilməyəcəyini başa düşür. Sergey 3-cü kursda hüquq fakültəsini tərk edərək Ostrovski adına Leninqrad Teatr İnstitutuna daxil olur. 1959-cu ildə isə bu ali məktəbi bitirir.

Elə gənc yaşından başlayaraq Yurski kino və teatrda müxtəlif rollar oynayır və tezliklə də tamaşaçıları tərəfindən tanınır.

O, 1957-ci ildən 1979-cu ilədək Leninqraddakı Maksim Qorki adına Böyük Dram Teatrının aktyoru olub. Burada çalışdığı zaman aktyor bəzi qadağalara məruz qalıb. Məşhur dissident Aleksandr Soljenitsenlə dostluq etməsi ona baha başa gəlib. Nəticədə SSRİ Mədəniyyət Nazirliyi Sergey Yurskiyə bir müddət televiziya ekranlarında görünməyi qadağan edib, rejissorlara isə ona rol verməmək tapşırıb. O zaman gənc aktyorun harayına Bakının kino mühiti çatıb.

Qadağalarla üzləşdiyi günləri Yurski belə xatırlayırdı: “Demək olar, beş il mən bağlı qapılar arasında yaşadım. Nəhayət, Moskva-yə köçməyi qərara aldım. Moskva teatrında məni və xanımım Natalya Tenyakovanı qəbul edirdilər, ancaq sonra nazirlik səviyyəsində deyirdilər: “Belə fikir var ki, sizin gəlişiniz arzuolunmazdır. Yəqin ki, hər şeyi başa düşürsünüz”. Bu münasibətdən sonra Yurski ona əziz

RAHATLIQ İNCƏSƏNƏTDƏ ZİYANLI ŞEYDİR

Aktyor özünü 20-ci əsrin adamı və 21-ci əsrin qonağı adlandırırırdı.

“Keçmişə qayıtmaq istərdinizmi?” sualına belə cavab verirdi: “Sosializm qurtarır. Bizdə kapitalizm var və onu müzakirə etmək lazımdır. Biz elə bil ki, həmişə keçid

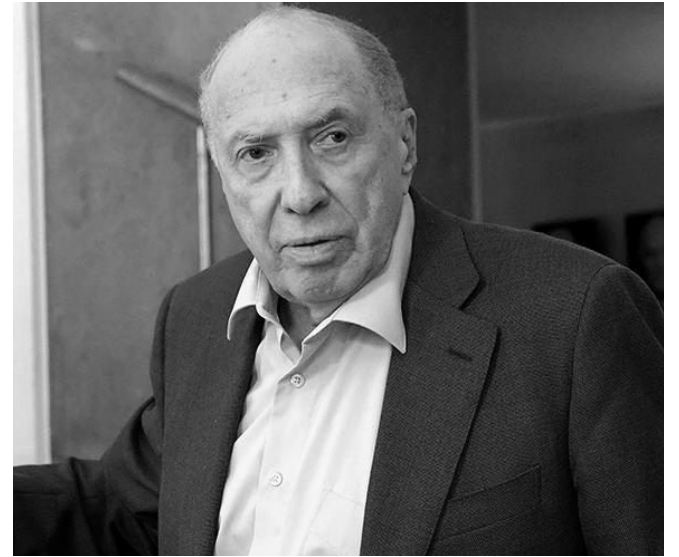

dövründə yaşayırdıq. Siz mənədən soruşa bilərsiniz ki, mən nə vaxt daha rahat yaşamışam? Rahatlıq incəsənətdə insan üçün ən ziyanlı şeydir. Rahatlıq - bu o deməkdir ki, sən incəsənətlə yox, alverlə məşğulsan. Məsələn, sözün daha dəqiq mənasında özünə alverlə. Necə etmək lazımdır ki, daha çox az qüvvə sərf etməklə iş görsən? İncəsənət hazırda həqiqətin axtarışı adlanır. Ancaq indi ticarət münasibətləri incəsənətə də gəlib. Bu gün zalları fasiləsiz doldurmağa ehtiyac yaranıb”. Baxmayaraq ki, aktyorun öz tamaşaçısı vardı, səhnəsinə çıxdığı və ya tamaşasına quruluş verdiyi teatrların salonu boş olmurdu, onun işində sovet dövrü incəsənətinin nostaljisi yaşayırdı: “Mən bu yaxınlarda doğma Piter teatrının Moskva qastrol tamaşasına baxdım. Köhnə dostlarım Oleq Basilaşvilini və Alisa Frenclixi gördüm. Mənim düşüncəmdə əsil teatr bu idi. Ancaq bu, elə Piter teatrının özündə də çox nadir hallarda baş verir. Bu cür hərəkətlər insanı ovsunlayır. Mən yalnız belə teatrla yaşayıram, yalnız belə teatrla məşğul oluram və yalnız belə teatrla qiymətləndirirəm”.

Sergey Yurski aktyor olmaqla yanaşı, həm də rejissor və ssenarist idi. O, ömrünün axırına qədər Mossovet adına Teatrı ilə yanaşı, həm də Çexov adına Moskva Akademik Teatrı və “Müasir pyes məktəbi”ndə çalışırdı. Bir sıra teatr tamaşasının rejissoru idi.

Rusiyanın Xalq artistinin ölümü sənətsevərləri xeyli məyus edib. Hələ keçən ilin sonlarında onun xəstəxanada yerləşdirilməsi haqqında məlumatlar yayılmışdı.

“Onun əsas xüsusiyyəti - unikalıq idi. Bu xüsusiyyətinə görə o, bəzən əziyyət çəkirdi, amma bəzən də elə bu unikalığına görə xalqın sevimlisi idi. Yurskinin

teatrda da, kinoda da öz taleyi vardı. Onun filmoqrafiyasında təsadüfi rollar tapmaq çətindir”- deyə Rusiya mətbuatı sevimli aktyorun ölümünə həsr edilən məqalələrdə yazır: “Onun konsertləri xüsusi hadisə idi. Rejissoru, aktyoru, müəllifi olduğu və özünü oynadığı “Bir aktyorun teatri”. O səhnəyə çıxanda insanların üzündə yaranan maraqlı və sevgini görmək lazımdır”.

“Sizdə bu gün üçün nəse yaratmaq arzusu baş qaldırmırmı?” sualına aktyor belə cavab verirdi: “Bu arzu təkəcə mənə baş qaldırmır. Mən hərdən yüngül vadeviller qoyduğuna görə çalışdığım teatri və başqa teatrları qınayıram. Bunlar xırda şeylərdir, insanları yalnız əyləndirir. Əxlaq sığmayan bu qəbil tamaşaları səhnədə görmək insana əzab verir. Bəlkə də bütün bunlara başda heç birimizdə olmayan boş vaxtlarda baxmaq olar. Mən indi nə etmək istərdim? Zarafatlaşmaq. Ona görə ki, ətrafda bu qədər mənfiliyəliyin olduğu vaxtda ciddiliklə dərs keçmək mənasız işdir. Yeganə çarə bütün bunları zarafatla əvəzləməkdir. Bu ruhda çoxlu hekayələr yazmışam”.

Sovet kinosunun “Görüş yerini dəyişmək olmaz”, Məhəbbət və göyərçinlər”, “Qızıl buzov”, “Əlibaba və qırx quldur”, “ŞKİD Respublikası”, “Müdxilə” və s. filmlərinin sevilən aktyoru həm də hökumətə qarşı sət fikirləri ilə tanınırdı. İnsanları onu asılı olmayan adam kimi sevdirdilər. “Siz ölkəyə aid həqiqətləri deməkdən çəkinirsiniz. Bu, həyatınıza mane olmurmu”- deyə maraqlanan jurnalistlərə aktyor belə cavab verirdi: “Televizordakı bəzən dəhşətli şeylər göstərilir: Ac ailələr, insanlıqdan uzaq şəraitdə yaşayan adamlar. Hələ üstəlik müzakirələr gedir ki, onlara kömək etmək lazımdır, yoxsa yox? Müəllimlərin maaşına 15 faiz əlavə etmək lazımdır, yoxsa yox? İnsanlar həmişə alçalma şəraitində yaşayırlar. Analıq kapitalı - bu, yalan söhbətdir: “Pulu filan şeyə xərcləməyin, boş yerə məsrəf etməyin”. Kömək etmək istəyirsinizsə, bu pulu verin, qurtarsın getsin. Mənim ailəmdə ikinci uşaq var. Biz analıq kapitalı olmadan da bütün zəhmətkeş insanları kimi yaşaya bilərik. Amma təhqiredici odur ki, kapital var, sənə ona çata bilmirsən. Bax bu, pulun “qələbəsi”dir. Biri az pul ödəmək üçün özünə çoxlu kölə istəyir. Amma digəri isə özünün qalan həyatını siqorta etməyə çalışır. Bunlar həqiqətdir. Mən də bunları deməkdən çəkinmirəm. Nədən qorxacağam? Məni həbsxanaya salacaqlar?”

Sergey Yurski iki dəfə ailə həyatı qurub. 1961-ci ildə Zinaida Şarko adlı aktrisa ilə evlənən aktyor bu xanımla cəmi 7 il birgə yaşayıb. İkinci həyat yoldaşı da aktrisa olub.

“Həyat gözəldirmi?” sualı üçün aktyorun optimist cavabı vardı: “Çox gözəldir. Mən həyatın gözəllikləri haqqında keçmiş zamanda danışmağı sevmirəm. Çünki bu gün yaşadığımız hər dəqiqə də keçmiş dönəkdir...”

Təranə Məhərrəmovə

A.Jdanov adına Leninqrad Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsində təhsil alır. Gələcək aktyor həmçinin universitetin dram dərnəyində də məşğul olmağa vaxt tapır. Universitet səhnəsində hazırlanan tamaşalarda Sergeyə bir-birinin ardınca müxtəlif rollar verildirdi. Nəticədə, o, bu ali məktəbdəki təhsilini yarımqıç qoyur. Tez-tez teatr dərnəklərinə gedən Sergey bu sənətdən ayrı qala bilməyəcəyini başa düşür. Sergey 3-cü kursda hüquq fakültəsini tərk edərək Ostrovski adına Leninqrad Teatr İnstitutuna daxil olur. 1959-cu ildə isə bu ali məktəbi bitirir.

səhnədə bu qorxunu unudurdum”- deyə aktyor qeyd dəftərçəsində yazırdı.

Yurski Leninqrad şəhərini tərk edərək, Moskva-yə köçür və Mossovet adına Teatrda çıxış etməyə başlayır. Bütün çətinliklərə və maneələrə baxmayaraq, o, Rusiyanın qabaqcıl teatr və kino xadimlərindən biri kimi tanına bilir.